

Coğrafi Konum

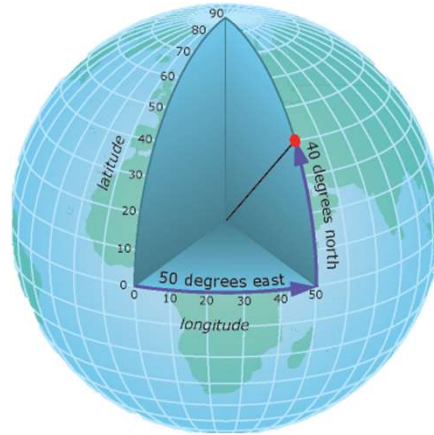
Özel (Göreceli) Konum: Bir yerin diğer bir coğrafi unsura göre belirlenen konumudur.

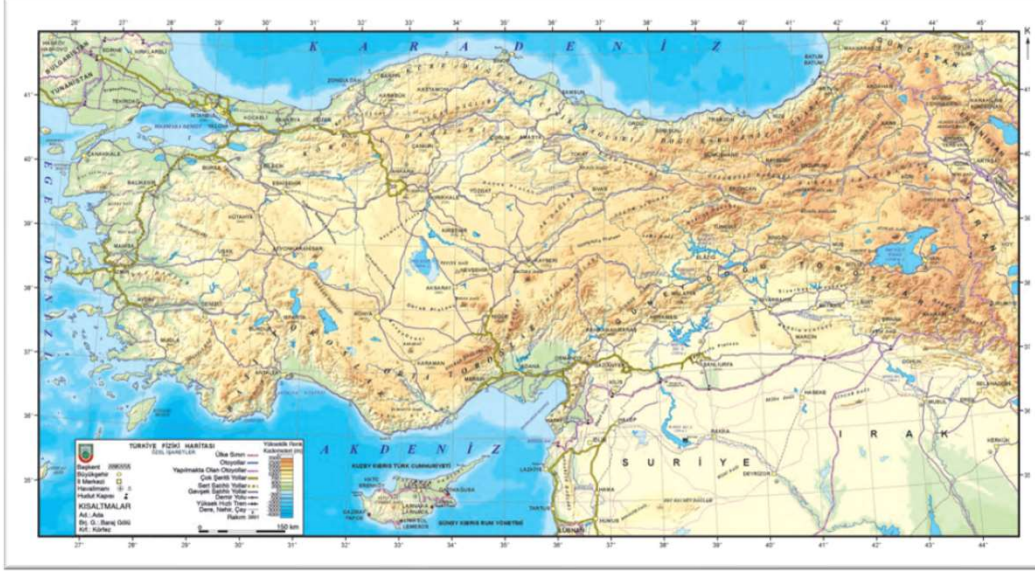
Denizellik, karasallık, yükselti, engebe, madenler, ulaşım özellikleri, jeoloji gibi kavramlar özel konum ile ilgilidir.

- Dağlara göre
- Denizlere göre
- Akarsulara göre
- Pazar bölgelerine göre
- Ulaşım ağlarına göre
- Sanayi bölgelerine göre

Matematik (Mutlak) Konum: Bir yerin Başlangıç meridyeni ve Ekvatora göre belirlenen konumudur. Yerel saat, çizgisel hız, güneş ışınlarının gelme açısı, denizlerin tuzluluğu gibi kavramlar matematik konum ile ilgilidir. Matematik konum belirlenirken paraleller, meridyenler, enlemler ve boylamlar kullanılır.

- Ekvatora göre
- Kutuplara göre
- Başlangıç meridyenine göre

Türkiye'nin Coğrafi Konumu

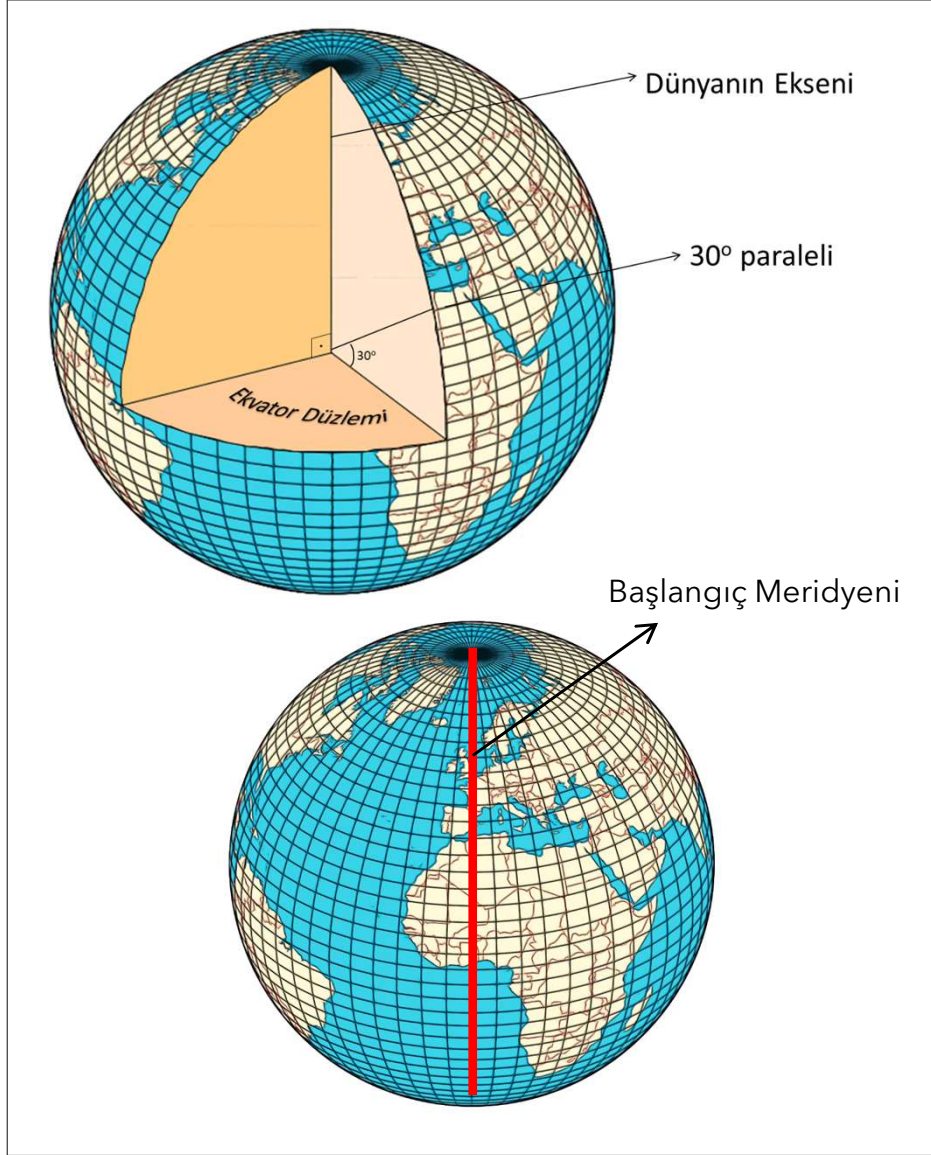
Özel Konum:

- Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları arasında köprü vazifesi görür
- İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir
- Üç tarafı denizlerle çevrilidir
- Bütün jeolojik dönemlerden araziye sahiptir
- Genç oluşumludur
- Ortalama yükseltisi fazladır
- Engebelidir
- Kısa mesafede sıcaklık şartları değişir

Matematik Konum:

- 26° - 45° Doğu Meridyenleri ile 36° - 42° Kuzey Paralelleri arasında yer alır.
- Türkiye ekvatora göre kuzey yarımkürede bulunur.
- Başlangıç meridyenine göre doğu yarımkürede bulunur.
- Dönenceler ve Kutup Daireleri dışında, Orta Kuşakta yer alır.
- Doğu - Batı yönlü genişliği fazladır, en doğusu ile en batısı arasında 76 dk yerel saat farkı bulunur.

Paralel ve Meridyenler

Paraleller

- Ekvator: İki kutba eşit uzaklıktaki noktaları birbirine bağlayan çizgiye *Ekvator* denir.
- Ekvator en uzun paraleldir.
- Ekvator dünyayı Kuzey ve Güney olmak üzere iki yarım küreye ayırır.
- Ekvator düzlemine birer derece açı yaparak çizilen çemberlere *paralel* denir.
 - 90 kuzeyde 90 güneyde 180 adet paralel bulunur.
 - Ekvatorla birlikte 181 eder. İki ardışık paralel arasında 111 km mesafe bulunur.
 - Paralellerin uzunluğu ekvatorun kutuplara doğru daralır. 90° paralelleri nokta halindedir.
- Enlem, bir yerin ekvatora açı cinsinden uzaklığıdır. Derece (°), dakika (') ve saniye (") ile ifade edilir.

Meridyenler

- İki kutup noktasını birbirine bağlayan yaylara *meridyen* denir.
- Londra'dan (Greenwich) geçen meridyen başlangıç meridyeni olarak seçilmiştir.
- Başlangıç meridyeninin 180 doğusunda 180 batısında olmak üzere 360 meridyen vardır.
- 180° D meridyeni ile 180° B meridyeni aynı meridyendir ve Tarih Değişirme Çizgisi olarak kabul edilirler.
- Ardışık iki meridyen arasında 4 dk yerel saat farkı bulunur.
- Aynı meridyen üzerindeki noktalarda yerel saat aynıdır.
- Bir meridyenin 180° doğusundaki veya batısındaki meridyen onun anti meridyendir. Meridyen ve anti meridyeni birlikte bir çember oluşturur.
- Örnek: 35° D meridyeninin anti meridyeni 145° B meridyendir.
- Boylam, bir yerin başlangıç meridyenine açı cinsinden uzaklığıdır. Derece (°), dakika (') ve saniye (") ile ifade edilir.

Sınavda çıktı!
2005 ÖSS

Yerel Saat Hesaplamaları

Bir yerin yerel saati o yerin güneşin önünden geçtiği ana yani öğle vaktine göre belirlenir. Çünkü yıl içinde güneşin doğuş ve batış zamanı değişmesine rağmen öğle vakti aynıdır. Dünya batıdan doğuya doğru döndüğü için doğudaki merkezlerde yerel saat ileri, batıdaki merkezlerde ise geridir. İki merkez arasındaki yerel saat farkını bulmak için öncelikle meridyen farkı bulunmalı ve bu 4 ile çarpılmalıdır.

Örnek: 45° doğu meridyeninde yerel saat 13:00 olduğuna göre 15° doğu meridyeninde yerel saat kaçtır?

Çözüm: $45 - 15 = 30$ $30 \times 4 = 120 \text{ dk} = 2 \text{ saat}$

15° doğu meridyeni 45° doğu meridyenine göre daha batıda olduğu için yerel saati daha geri olmalıdır.

$13:00 - 2:00 = \underline{11:00}$

Örnek: 70° batı meridyeninde yerel saat 15:00 olduğuna göre 20° batı meridyeninde yerel saat kaçtır?

Çözüm: $70 - 20 = 50$ $50 \times 4 = 200$ $200 \text{ dk} = 3 \text{ saat } 20 \text{ dk}$

20° batı meridyeni 70° batı meridyenine göre daha doğuda olduğu için yerel saati daha ileri olmalıdır.

$15:00 + 3:20 = \underline{18:20}$

Örnek: 90° batı meridyeninde yerel saat 10:00 olduğuna göre 30° doğu meridyeninde yerel saat kaçtır?

Çözüm: $90 + 30 = 120$ $120 \times 4 = 480 \text{ dk} = 8 \text{ saat}$ $10:00 + 8:00 = 18:00$

Ulusal Saat

Yerel saatler ile namaz, sahur, iftar vakitleri belirlenebilir ancak yerel saat kullanarak mesai saati, tren, uçak, otobüs kalkış saatleri vb. şeylerin zamanlarını belirlemek ulusal ve uluslararası karmaşalara sebep olabilmektedir. Bu sebeple saat dilimleri belirlenmiş ülkeler arasında saat farklarının tam saat olması sağlanmıştır.

Ardışık iki meridyen arasında 4 dk yerel saat farkı bulunduğu için her 15 meridyen bir saat dilimini oluşturmaktadır. Başlangıç meridyeni saat dilimlerinin de başlama yeri olmuş ve 0. saat dilimi olarak belirlenmiştir. $7^{\circ} 30' D$ ve $7^{\circ} 30' B$ boylamları arasındaki yerler saatini başlangıç meridyenine göre ayarlamaktadır. 15'in katı olan meridyenler ayar meridyenidir ve bu meridyenlerin $7^{\circ} 30'$ doğusu ve batısı saatlerini bu ayar meridyenine göre belirlemektedir. Örneğin $85^{\circ} D$ meridyeninin ulusal saat olarak $90^{\circ} D$ meridyenin yerel saatini kullanmalıdır. Toplam 24 tane saat dilimi bulunmaktadır ve bunlar başlangıç meridyeninden doğuya doğru +1, +2, +3, +4... diye, batıya doğru ise -1, -2, -3, -4... diye isimlendirilirler.

Türkiye'den iki tane ayar meridyeni geçmektedir. Bunlar İzmit'ten geçen $30^{\circ} D$ ve Iğdır'dan geçen $45^{\circ} D$ meridyenleridir. Yani Türkiye +2 ve +3. saat dilimleri üzerinde bulunmaktadır. 2016 yılına kadar ülkemiz yaz döneminde daha ileri olan +3'ü kış döneminde ise daha geri olan +2'yi ulusal saat olarak kullanmakta idi. Ancak 2016 yılından sonra daimi yaz saati uygulamasına geçmiştir.

-+12 (180° D - B) Tarih Değiştirme izgisi
-11, 13 (165° B)
-10, 14 (150° B)
-9, 15 (135° B)
-8, 16 (120° B)
-7, 17 (105° B)
-6, 18 (90° B)
-5,19 (75° B)
-4, 20 (60° B)
-3, 21(45° B)
-2, 22 (30° B)
-1,23 (15° B)
0 (0o Başlangıç Meridyeni) UTC
+1 (15° D)
+2 (30° D)
+3 (45° D)
+4 (60° D)
+5 (75° D)
+6 (90° D)
+7 (105° D)
+8 (120° D)
+9 (135° D)
+10 (150° D)
+11 (165° D)
-+12 (180° D - B) Tarih Değiştirme izgisi

Ulusal Saat

- Ülkeler kendi iç işlerinde kolaylık sağlamak amacıyla ulusal saat sonucunda farklı tercihlerde bulunabilirler. Bu sebeple saat dilimleri düz hatlar izlemezler, ülkelerin sınırlarını takip ederler.
- Örneğin Türkiye'nin büyük bölümü +2. saat dilimi içinde kalmasına rağmen +3. saat dilimi ulusal saat olarak kullanılmaktadır.
- Çin sınırları içinden pek çok saat dilimi geçmesine rağmen tek bir ulusal saat kullanılmaktadır. Ancak Kanada, ABD, Rusya, Brezilya ve Avustralya gibi diğer doğu - batı yönlü geniş ülkelerde birden fazla ulusal saat kullanılmaktadır.
- Tarih değiştirme çizgisinin doğusu ile batısı arasında bir günlük saat farkı bulunur bu sebeple ülkelerin sınırlarını kesmemelidir. Bu durumdan dolayı tarih değiştirme çizgisi büyük okyanus üzerinde ilerlerken ülkelerin ve adaların konumuna göre zikzaklar çizer.